

Arkusz zawiera informacje prawnie chronione do momentu rozpoczęcia sprawdzianu!

(PAPILDO PRIEŽIŪROS TARNYBA)

(JRAŠO MOKINYS)

MOKINIO KODAS

--	--	--

MOKINIO GIMIMO DATA

--	--	--	--	--	--	--

metai mėnuo diena

vieta lipdukui su kodu

disleksija

KONTROLINIS DARBAS PAGRINDINĖS MOKYKLOS ŠEŠTAI KLASEI

2008 BALANDIS

Instrukcija moksleiviui

1. Patikrink, ar egzaminų rinkinyje yra 8 puslapiai.
Jeigu truktų lapų, ar šiaip kas užkliūtų, pranešk mokytojui.
2. Šiame puslapyje ir atsakymų lape įrašyk savo kodą ir gimimo datą.
3. Atidžiai skaityk visus tekstus ir užduotis.
4. Sprendimus užrašyk juodos spalvos šratinuku arba plunksna.
Nevartok korektoriaus.
5. Užduotyse nuo 1 iki 20 pateikiami keturi atsakymai: A, B, C, D.
Jiems atsakymų lape atitinka toks langelių išdėstymas:

A	B	C	D
---	---	---	---

6. Parink tik tai vieną atsakymą ir jam atitinkantį langelį padažyk tušinuku, pvz. jei parinkai atsakymą „A“, tai šitaip:

■	B	C	D
---	---	---	---

7. Žymėdamas atsakymus, stenkis neklysti, bet jeigu jau apsirikai,
klaidingai paženklintą atsakymą apibrauk ratu ir pažymėk kitą.

⊗	B	C	■
---	---	---	---

8. Nurodytose vietose aiškiai įrašyk užduočių nuo 21 iki 25 sprendimus. Klaidingus atsakymus perbrauk.
9. Paskutinis egzamino lapo puslapis skirtas juodraščiui.
Užrašai juodraštyje nebus tikrinami.

Sėkmės!

S-1-082-L

Aišku, kaip dieną

Tekstas uždaviniams nuo 1. iki 3.

Saulė, tai žvaigždė, kuri šviečia jau nuo kelių milijardų metų. Tai ji užtikrina tai, kad mūsų planetoje yra pakenčiama gyvenimui temperatūra. Jos šilumos dėka vandenynų vanduo garuoja ir virsta gyvybingu lietumi. Dėl saulės spindulių gali augti augalai ir aprūpinti mus maistu. Trumpai tariant – be Saulės gyvenimas Žemėje nebūtų įmanomas. Vis tiktai nesirūpinkime, jog ji užges. Saulė švies mums dar per sekančius milijardus metų.

Nuo senovės laikų žmonės stebėjo Saulę tam, kad nustatytų laiką, ir netgi ją gerbė kaip dievybę. Senų kulto vietų akmeniniai žiedai buvo statomi dažniausiai siejant juos su Saulės tekėjimu arba saulėlydžiu pavasario, arba vasaros pradžioje. Labiausiai žinomas, išlikęs lig šiandien yra milžiniško dydžio žiedas Stonehenge, Anglijoje, pastatytas prieš keletą tūkstančių metų. Nekurie mokslininkai mano, jog šis žiedas galėjo būti taikomas Saulės užtemimų prognozavimui.

Saulės užtemimas, tai nepaprastas reiškinys, vykstantis tuomet, kai Mėnulis atsiranda tarp Saulės ir Žemės. Tokiu atveju Mėnulis uždengia Saulę ir jo šešėlis krinta ant Žemės. Visiškojo užtemimo metu Mėnulis pilnai uždengia Saulės skydą. Tada dienos metu neilgam laikui visiškai aptemsta, nukrinta temperatūra, augalai ir žvėrys ima reaguoti taip, lyg būtų prasidėjusi naktis. Toje pačioje vietoje Žemėje visiškojo Saulės užtemimo reiškinį galima stebėti vidutiniškai tikrai vieną kartą į kelis šimtus metų. Dažnesni yra užtemimai, kurių metu Mėnulis pilnai neuždengia Saulės skydo. Tokius užtemimus vadiname daliniais Saulės užtemimais.

Pagal: E. Übelacker, *Stońce*, Wrocław 1992.

1. Saulė yra svarbi Žemei, kadangi
  - A. yra jau nuo milijardų metų.
  - B. tiekia šilumą ir šviesą.
  - C. buvo kažkada kulto objektas.
  - D. galima ją stebėti.
2. Kurie reiškiniai įvyksta rečiausiai?
  - A. Visiškieji Saulės užtemimai.
  - B. Daliniai Saulės užtemimai.
  - C. Saulės tekėjimai ir saulėlydžiai.
  - D. Metų laikų astronominiai pokyčiai.
3. Visiškasis Saulės užtemimas įvyksta tuomet, kai
  - A. dangus yra visiškai apsiniaukęs.
  - B. Žemėje įsivyrąja tamsi, gili naktis.
  - C. Mėnulis pilnai uždengia Saulės skydą.
  - D. Žemė meta šešėlį ant Saulės.
4. Vidurio Europoje galima buvo stebėti visiškojo Saulės užtemimą 1706 ir 1954 metais. Kurie tai buvo amžiai?
  - A. XIX ir XX
  - B. XVIII ir XX
  - C. XVIII ir XIX
  - D. XVII ir XIX

Tekstas uždaviniams nuo 5. iki 7.

1999 m. rugpjūčio 11 dieną Lenkijoje galima buvo stebėti dalinį Saulės užtemimą. Žemiau pateikta šio reiškinio stebėjimo rezultatai užfiksuoti nekuriuose miestuose:

Vieta	Užtemimo pradžios valanda	Užtemimo vidurio valanda	Užtemimo pabaigos valanda	Saulės skydo dalis uždengta užtemimo vidurio metu
Gdanskas	11.30	12.47	14.04	0,819
Krokuva	11.30	12.51	14.12	0,919
Poznanė	11.26	12.45	14.04	0,878
Ščecinas	11.23	12.41	14.00	0,864
Valbžichas	11.25	12.45	14.05	0,924

Pagal: www.zjawiska.art.pl

5. Užtemimo vidurio metu Saulė buvo labiausiai uždengta

- A. Krokuvoje   B. Gdanske.   C. Valbžiche.   D. Poznanėje.

6. Krokuvos mieste užtemimo vidurys buvo

- A. 12.51 val.   B. 11.30 val.   C. 14.12 val.   D. 12.45 val.

7. Kaip ilgai galima buvo stebėti Saulės užtemimą Poznanėje?

- A. 1 val. ir 19 min.
B. 1 val. ir 41 min.
C. 3 val. ir 22 min.
D. 2 val. ir 38 min.

Tekstas 8. uždaviniui.

Žodynas pateikia tris žodžio *saulė* reikšmes:

SAULĖ   1. «žvaigždė, kuri yra arčiausia Žemės, centrinis Saulės sistemos kūnas»   2. «šviesa, spindesys, kurį išsiunčia šis kūnas»   3. *švelniai* «mylimas, arba labai mėgstamas asmuo»

8. *Jos plaukai spindėjo saulėje.* Šiame sakinyje žodis *saulė* panaudotas tokia prasme:

- A. 1. ir 2.   B. 2.   C. 3.   D. 2. ir 3.

9. Posakis *aišku kaip dieną* reiškia, jog kažkas

- A. yra protinga.
B. blizga.
C. yra karštas.
D. yra suprantama.

Tekstas uždaviniams nuo 10. iki 13.

Saulė ir pušys

Kol saulė vakare nukris,
stipriai pušyno įsikibs.

Pušyse nesileis greičiau,
pakol prisotins jas
dažais raudonais
kaip teptukus.

Rudi dažai kamienais
ir spygliais
tekės,
ir pušys dangų padažys
gražiausiai, kaip galės.

Kiekvieną debesį.
Kiekvieną debesėlį baltą.

Dangus rudės,
ir skrus,
kol suodžiais kuo juodžiausias bus.

Kol beržas jį
ryte, anksčiausia
lapų gniūžte nutrins švelniausia.

Joanna Kulmowa

10. Šis eilėraštis, tai poetiškas aprašymas

- A. gaisro miške.
- B. Saulės užtemimo.
- C. saulės nusileidimo virš miško.
- D. visos saulėtos dienos.

11. Kuriame posme yra palyginimas?

- A. Pirmame.
- B. Antrame.
- C. Trečiame.
- D. Paskutiniame.

12. Žmogaus veiksmų eilėraštyje priskyrimas saulei ir medžiams, tai

- A. epitetas.
- B. palyginimas.
- C. metafora.
- D. garsažodis.

13. Kokia prasme panaudotas paskutiniame posme žodis *gniūžtė*?

- A. Puokštė.
- B. Krūva.
- C. Kūgis.
- D. Vainikas.

14. Paaiškinti žodžio *skrusti* reikšmę reikalingas žodynas:

- A. ortografijos.
- B. lietuvių kalbos.
- C. gamtos mokslų.
- D. literatūros terminų.

Tekstas 15. uždaviniui.

Kalendoriaus lapai

2007	VASARIS
1	
KETVIRTADIENIS	
<i>Saulė teka 7.17</i>	
<i>Saulė leidžiasi 16.22</i>	

2007	KOVAS
1	
KETVIRTADIENIS	
<i>Saulė teka 6.23</i>	
<i>Saulė leidžiasi 17.14</i>	

15. Kovo 1 diena buvo ilgesnė, negu vasario 1 diena

- A. mažiau, negu valandą.
- B. daugiau, negu valandą, bet mažiau, negu pusantros valandos.
- C. daugiau, negu pusantros valandos, bet mažiau, negu dvi valandas.
- D. daugiau, negu dvi valandas.

16. Antradienį parduota 35 butelius mineralinio vandens, tuo tarpu trečiadienį – 3 kartus daugiau. Kiek butelių vandens buvo parduota antradienį ir trečiadienį kartu?

- A. 105
- B. 73
- C. 38
- D. 140

17. Prekystalyje išdėstytos pardavimui skirtos 48 pliažinės kepuraitės. Prieš pietus buvo parduota pusė jų, tuo tarpu po pietų $\frac{1}{3}$ iš likusiųjų. Kiek kepuraičių parduota po pietų?

- A. 8
- B. 16
- C. 24
- D. 32

18. Valties nuoma pusei valandos kainuoja 2,50 zł. Kiek zlotų reikia sumokėti už 3,5 valandos valtės nuomą?

- A. 7,50
- B. 8,75
- C. 10
- D. 17,50

19. Onutė nudegė saulėje per 7 dienas. Pirmą dieną saulėje kaitinosi 10 minučių, tačiau kiekvieną kitą – po 5 minutes ilgiau, negu praėjusią dieną. Kiek minučių Onutė kaitinosi saulėje septintą dieną?

- A. 40
- B. 45
- C. 30
- D. 35

20. Gnomonas, tai vertikaliai pastatytas tiesus stiebas, kuris saulėtomis dienomis meta šešėlį.

Tiksliausiai galime nustatyti šiaurės kryptį stebėdami gnomono šešėlį

- A. ryte.
- B. prieš vidudienį.
- C. vidudienio metu.
- D. po vidudienio.

Juodraštis

